

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

Biuro Urządzeń Rolnych Kółek Rolniczych

w Warszawie, ul. Zielna Nr. 19. Tel. 131-89, 439-97, 439-03.

ODDZIAŁY:

Kielce	Wilno	Włocławek
ul. Sienkiewicza № 20	ul. Trocka № 11	ul. Kaliska № 12
Lublin, Krak. Przedm. Nr. 74 i Wieluń, ul. Barycz Nr. 21.		

Przedstawicielstwa prowincjonalne:
Wojewódzkie i Okręgowe Związki Kółek Rolniczych.

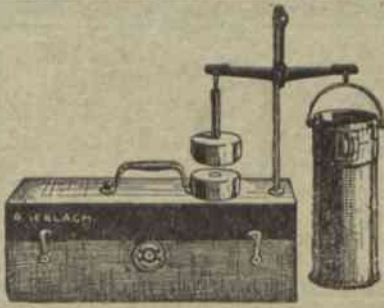
Institucja o charakterze społecznym, współpracująca w sprawach techniczno-agrarnych z urzędami państwowymi, samorządowymi i organizacjami rolniczymi, — ukwalifikowana przez Ministerstwo Reform Rolnych i Rolnictwa.

Wykonywa wszelkie prace z zakresu:

- 1) **meljoracyj rolnych**, jako to: Drenowanie gruntów ornych, nawadnianie i osuszanie łąk, torfowisk, regulacje rzek, urządzenie stawów rybnych, sporządzanie planów dla koncesyj prawno-wodnych i przemysłowych (młyny), ekspertyzy meljoracyjne, organizowanie spółek wodnych;
- 2) **miernictwa**: w związku ze **scalaniem** i zamianą gruntów, znoszeniem służebności, podziałem wspólnot, parcelacją, pomiary majątków ziemskich i miast, plany regulacyjne, ustalanie granic, sporządzanie i poświadczanie zgodności planów, odrysów i t. p.
- 3) **parcelacji prywatnej majątków ziemskich**: sprzedaż parcel samodzielnych i dodatkowych, ośrodków, wyjednywanie kredytów i t. p.
- 4) **szacowanie i urządzenie lasów, zalesiania nieużytków i t. p.**, dostawa **ścisków**, cegły i innych materiałów budowlanych; sporządzanie projektów budowy dróg bitych i zwykłych, wyjednywanie kredytów na meljoracje, na kupno ziemi, zagospodarowanie nowopowstałych parcel, wywoływanie hipotek, porady prawne i techniczne.

Dostawa Ścisków z własnych zakładów ceramicznych.

Warszawa, 12 maja 1929 r.

WAGI HOLENDERSKIE do ważenia zboża, **LUPY** do badania ziarna, **MIARY** różne składane i zwijane, **TRYCHINOSKOPY**, **KOMPASY**, **TERMOMETRY**, **BAROMETRY** i **HYGROMETRY**, **LORNETKI**
 — POLOWE i TEATRALNE, **OKULARY**, **BINOKLE** i t. p. —

POLECA

MAGAZYN OPTYCZNO-TECHNICZNY

G. GERLACH — Warszawa, ul. Ossolińskich 4. Tel. 49-77.

DIABOLO

ORYGINALNA SZWEDZKA WIRÓWKA
 JEST NAJLEPSZA DLA ROLNIKA

„DIABOLO” jest prostej i bardzo trwałej budowy i odtłuszcza najdokładniej. — 15-letnia gwarancja.

Według zdania setek tysięcy gospodarzy i rzeczoznawców, maszyna ta zapewnia najlepsze wyniki i zyski.

Sprzedaż również **PARNIKÓW** i **MASZYN DO SZYCIA** MARKI „DIABOLO” na bardzo dogodnych warunkach.

Splata małymi ratami miesięcznymi bez doliczenia odsetek.

DIABOLO-SEPARATOR SP. Z OGR. ODP.

Warszawa, ulica Królewska № 23,
 Poznań, ul. Wodna 14,
 Lwów, ul. Akademicka 4.
 Kraków, ul. Poselska 18.

SMOŁĘ DROGOWĄ

DO SMOŁOWANIA NAWIERZCHNIEGO
 I WGLĘBNEGO

DOSTARCZA

Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe

MIECZYŚŁAW

ZAGAJSKI

Spółka Akcyjna

Warszawa, Żórawia 3.

Tel. wyd. sprzedaży: 60-20, 297-53.

Wyłączna sprzedaż na Małopolskę
 i b. Kongresówkę

„SYNDYKATU DLA PRODUKTÓW
 SMOŁOWCOWYCH”

Spółka z o. o. w Katowicach.

KRAJOWE TOWARZYSTWO MELJORACYJNE Sp. Akc. ZARZĄD I CENTRALNE BIURO TECHNICZNE:

Warszawa, ul. Kopernika 30. Tel. centr. 58-04, 158-39, 158-01; dyr. 58-07, 506-36.

Skrót telegr. Warszawa — Meljoracje.

Oddziały: Toruń, Kalisz, Włocławek, Łęczyca, Radom, Częstochowa, Wilno, Piotrków, Płock, Brześć n/B.

Instytucja o charakterze społecznym, powstała w 1905 r., współpracująca nad szerzeniem meljoracji z instytucjami państwowymi, samorządowymi i organizacjami rolniczymi — ukwalifikowana przez Ministerstwo Rolnictwa.

Ekspertyzy, projekty generalne dla wydziałów powiatowych i spółek wodnych, projekty szczegółowe oraz nadzór techniczny i kontrola nad wykonaniem wszelkich przedsięwzięć meljoracyjnych.

Meljoracje rolne (osuszanie, nawadnianie, zraszanie), meljoracje podstawowe (regulacja rzek, kanały), budowa stawów, zakłady wodne, technika sanitarna, budowa dróg, budowle wiejskie oraz pomiary dla celów parcelacji, scalania i t. p.

Kredyty długoterminowe i krótkoterminowe na sporządzanie projektów i wykonanie robót — w szerokich rozmiarach.

czus. 13458/11/19

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO.

PRENUMERATA KWARTALNA
10 ZŁOTYCH POLSKICH.
NUMER POJEDYNCZY I ZŁOTY.

KONTO CZEKOWE POCZT. KASY OSZCZ. № 1520.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
WARSZAWA, PLAC NAPOLEONA 7
TELEFONY: 131-92 I 225-50.

Redakcja rękopisów niezwraca.

Ceny ogłoszeń: Całe wolne miejsce na pierwszej stronie okładki 300 zł.; $\frac{1}{2}$ — 150 zł. Cała strona poza tekstem 200 zł., $\frac{1}{2}$ — 100 zł., $\frac{1}{4}$ — 50 zł. W tekście o 50% drożej. Ogłoszenia związków samorz., dostarczone bezpośrednio do administracji, o 25% taniej. Ogłoszenia, nadesłane bez podania wymiaru, drukuje się na $\frac{1}{4}$ strony.

Kierownik Redakcji Aleksander Bogusławski.

Komitet Redakcyjny: *Józef Bek, Stefan Boguszewski, Dr. Władysław Dalbor, Wacław Gajewski, Władysław Korsak, Joachim Wołoszynowski.*

ROK XI.

WARSZAWA, 12 MAJA 1929 R.

Nr. 19

TREŚĆ NUMERU 19: Usprawnienie gospodarki samorządowej — *Samorządowiec*. Uzdrowiska polskie — *E. Jeziński*. Przegląd orzecznictwa. Dookoła spraw samorządowych. Samorząd u obcych. Ze Zrzeszenia Sam. Pow. Z życia samorządu. Komunikaty. Gmina wiejska i miejska: a) Projekt systemu pobierania podatku od kin w miastach — *S. Gruszczyński*. b) Z gmin. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Komunikaty Zrzeszenia Samorządów Powiatowych. Ogłoszenia.

Usprawnienie gospodarki samorządowej

Niedomagania naszego samorządu tkwią przede wszystkim w małym wyrobieniu naszego społeczeństwa. Czas niewoli politycznej i ucisku nie dał mu możliwości wyszkolenia się w pracy społeczno - państwowej. Nie mieliśmy bowiem samorządu, nie mieliśmy prawa udziału w rządach — nie mogliśmy przeto wyszkolić się w sztuce rządzenia i samozarządzania. Obecnie więc musimy uczuć się tej sztuki. Nie możemy zatem równać się z państwami zachodnimi, posiadającymi wyrobioną wiekowem doświadczeniem administrację państwową i samorządową. Wzorować się możemy na ustroju samorządowym innych państw, ale tylko w pewnej mierze. Natomiast musimy stosować się do naszych lokalnych warunków i do obecnych potrzeb naszego społeczeństwa i państwa.

Obecny skład osobisty naszego samorządu cechuje brak zainteresowania do pracy, a częstokroć egoizm lokalny, osobiste sprawy małostkowe i t. p. Wszystko to razem wzięte tamuje istotny rozwój naszego samorządu.

Stwierdzony przez p. Gliszczyńskiego fakt, że często rozpoczęta przez dany samorząd praca planowa zostaje przerywana i zaniechana z chwilą zmiany na stanowisku starosty — dobitnie świadczy, jak mały wpływ na bieg tych spraw posiadają reprezentanci społeczeństwa członkowie samorządu. Ujawnia się tutaj bierność i obojętność członków samorządu dla spraw, które bądźco bądź bezpośrednio ich dotyczą.

Brak należytego przygotowania organów wybieralnych samorządu podkreśla również jeden z pp. wojewodów (Kraj. 1928 r.) stwierdzając, że w organach tych czasami brak pojęcia o najelementarniejszych zadaniach samorządu i każdy nawet najmniej przygotowany człowiek uważa się za uprawnionego do decydowania o za-

gadnieniach, z którymi się nigdy w życiu nie spotykał.

Nic więc dziwnego, że kierownicy samorządu wywierają swój wpływ na całokształt spraw i prowadzą je według swych osobistych poglądów i upodobań. O ile zatem w danym powiecie na stanowisku starosty jest człowiek roztropny, a zarazem dobry samorządowiec — samorząd rozwija się szczęśliwie i pomyślnie. W przeciwnym zaś razie nieopatrzone eksperymenty pp. starostów przynoszą znaczne straty samorządowi i społeczeństwu.

A jednak samorząd musi być dla ogółu obywateli praktyczną szkołą kształcąca samodzielnych członków życia państwowego i gospodarczo - społecznego. Od umiejętnego zorganizowania tej szkoły przedewszystkiem przez samych kierowników samorządu, od rzeczowego i celowego podziału pracy w samorządzie zależy cała doniosłość i znaczenie tej szkoły.

Musimy więc kształcić obywateli, jeżeli chcemy mieć dobry samorząd. Czy w tym kierunku podejmujemy pracę? W wielu powiatach, poza odbywaniem zwykłych suchych posiedzeń plenarnych w ramach ułożonego porządku dziennego — nic więcej nie wiąże członków sejmiku lub rady gminnej z samorządem. Przyjechali na posiedzenie, pogadali w miarę udzielonego im głosu, otrzymali djety i rozjechali się. Cała ich praca na tem się kończy. To też nic dziwnego, że bywają wypadki, gdy na posiedzeniu sejmiku delegaci w czasie obrad nad referatem (prowadzonym często monotonna przez referenta lub przewodniczącego) śpią w najlepsze gdzieś na krzesłach.

Kierownicy samorządu bardzo często, oddając się z „zamiłowaniem” sprawom samorządu, wpadają w zbytni zapal i jednostronność, tracąc czas na załatwianie spraw

W 1749/78/124

drobnych. Osobiste zajmowanie się sprowadzaniem przez kierowników samorządu bydła rasowego, nadzorowanie robót gdzieś tam nowobudującej się szkółki w powiecie, przesiadywanie całymi godzinami w ochronkach i przytułkach, kierowanie administracją majątków sejmikowych i t. p. nie powinno należeć do zadań starosty. Staroście sprawia to przyjemność i zadowolenie, czasami nawet wywiera pewien efekt zewnętrzny ogólny, ale w rzeczywistości korzyść z tego mała a zajęcia wiele. To też nie mają starostowie czasu na zwracanie swej uwagi w innych kierunkach pracy. Wiele spraw, dzisiaj załatwianych przez samorządy (najczęściej przez pp. starostów) może być przekazana z większym bodaj pożytkiem organizacjom społecznym, komisjom sejmikowym, lub kierownikom fachowym.

Tak pożyteczne i wielce pożądane dzisiaj zbiorowe wycieczki, kursy, pogadanki, na luźne tematy, dyskusje, wzajemna wymiana zdań i t. p. nader rzadko zdarzają się w powiatach. W życiu gospodarczym, w pracy samorządowej, w pracy społecznej członkowie samorządu muszą brać czynny udział osobiście, muszą wyrabiać w sobie samodzielność do kierowania pewnymi działami samorządu.

Musimy więc zmienić obecny system pracy w samorządach, który nie może być żadną szkołą dla wyrobienia członków samorządu. Musimy zwrócić uwagę w kierunku zachęcania ogółu obywateli do czynnego udziału w pracy, musimy dać im możliwość własnej obserwacji objawów życia i porównywania go, musimy żyć się z ludem, zejść do jego duszy i serc, zjednać go sobie i wzbudzić w nim zainteresowanie do pracy. Zaginie wówczas partyjniactwo, o ile ono gdzie na terenie życia samorządowego istnieje, i wytworzą się siły, zdolne do pracy twórczej.

P. Gliszczyński punkt wyjścia w usprawnieniu gospodarki samorządowej widzi w projekcie powołania stałego zastępcy przewodniczącego z wyboru obywateli z warunkiem posiadania średniego wykształcenia.

Otóż znowu powstanie tu historia, że samorząd naprawdę będzie posiadał dwóch przewodniczących: jednego z nominacji, drugiego z wyboru, a zatem śmiało możemy liczyć na pewną ilość tarć i nieporozumień osobistych pomiędzy nimi, co z pewnością pracy w samorządzie naprzód nie posunie. Wreszcie taki zastępca z wyboru nie będzie stale urzędował, a zatem nie będzie mógł tej ciągłości w pracy, o którą chodzi, zapewnić. Równoznaczne temu stanowisku jest obecne stanowisko komisji sejmikowych. Przy dobranym składzie członków komisji o wiele więcej możemy liczyć na utrzymanie ciągłości w pracy.

P. Maćkowski znowu w swym artykule między innymi radzi wprowadzić stanowisko inspektora wojewódzkiego gospodarczego, który miałby posiadać uniwersalne zdolności organizacyjne, wszechstronną znajomość życia i spraw gospodarczych oraz potrzeb miejscowej ludności. Otóż, jeżeli dzisiaj nie wystarczają nam wojewódzkie wydziały samorządowe, i nie wystarcza nam szereg rozmaitych działów kolegjalnych wojewódzkich i komisji w każdym kierunku pracy samorządowej, to skąd taki „mąż opatrnościowy” (przyp. p. Gliszczyńskiego) będzie tym zbawicielem. Bądźmy pewni, że prócz spowodowania nowego zamętu i nowych

wydatków, nic więcej taki mąż opatrnościowy do samorządu nie wniesie.

Zasadniczo trzeba mieć na uwadze, że, jak wykazała praktyka, im więcej posiadamy wszelkich doradców, komisyj, komitetów i t. p. dla jednej i tej samej gałęzi pracy, tem więcej wytwarza się chaosu i zamętu, i tem trudniej utrzymać ład i porządek. Mamy obecnie wystarczającą ilość agend i dostateczną ilość kierowników i komisyj w samorządach, chodzi tylko o to, by w pracy brali udział ludzie chętni i zdolni z miejscowego społeczeństwa, a takich musimy sobie zjednać i wyrobić. Jeżeli zaś chodzi o znajomość życia w powiecie, to bądźmy pewni, że nikt więcej nie może tak gruntownie znać potrzeb miejscowego społeczeństwa, jak ten zwykły wieśniak, powoływany często na delegata do samorządu. Trzeba tylko umieć go wysłuchać i zrozumieć.

Wreszcie samorząd nasz nie jest już tak straszny i tak skomplikowany, by nikt nie mógł się z nim uporać i poradzić sobie.

Najważniejszą dzisiaj w samorządach jest sprawa kontroli. Tutaj bezwzględnie bez męża opatrnościowego obyc się nie możemy. Wszelka praca rozpoczęta w tym lub innym kierunku, zależnie od miejscowych warunków i potrzeb, a nawet od „zamiłowania” przewodniczących, będzie dobra (bo mamy cały ogrom potrzeb palących) byleby tylko była wykonana celowo ze znajomością rzeczy i bez jawnego marnowania grosza. Obecne Komisje Rewizyjne są to fikcje prawne.

Otóż pierwszym krokiem do racjonalnego postawienia samorządu, jako szkoły życiowej, jest dobre zorganizowanie Kontroli. Nie wiem, jak to przedstawiać się będzie w praktyce, ale sądzę, że powołanie do życia Komunalnego Związku Rewizyjnego spełniłoby tak ważną rolę w tej sprawie. Związki Rewizyjne muszą się składać z rutynowanych samorządowców i wytrawnych rewidentów. Na ten temat szczegółowo swe poglądy wypowiem w innych numerach „Samorządu”. Tutaj jednak zaznaczę tylko, że będąc daleki od posądzenia o jakiegokolwiek nadużycia w samorządach, twierdzę, że błędów jednak popełnia się bardzo wiele. Błędy te nie są poddawane krytyce, a więc się powtarzają.

Trzecią bolączką naszego samorządu jest sprawa doboru pracowników. Nikt nie zaprzeczy, że faktycznym pomocnikiem przewodniczącego jest obecnie kierownik biura, czyli sekretarz sejmiku. Jest on pracownikiem fachowym, wtajemniczonym w całokształt pracy samorządowej i jej kierunek. Może więc okazać zarówno przewodniczącemu, jak i samorządowi wielkie usługi. Chcąc jednak mieć dobrego pracownika, trzeba go odpowiednio zabezpieczyć i wynagrodzić. Nie możemy stanowisk pracowników samorządowych porównywać z posadami funkcjonariuszów państwowych. Samorząd wymaga zawsze ludzi więcej sprężystych i orjentujących się. Praca w samorządzie, a praca w instytucjach państwowych są różne. Pracownik samorządowy musi posiadać dobrą szkołę teoretyczną, wyrobienie praktyczne, inicjatywę, głębokie pojęcie spraw życiowych i uspołecznienie, gdy urzędnik państwowy może być dobrym urzędnikiem, wykonując mechanicznie zlecenia władzy przełożonej.

Dlatego samorządy powinny przede wszystkim

starać się wysyłać często swych pracowników na kursy samorządowe i nauk społecznych, winny im dać pomoc materialną, zabezpieczyć ich byt. Niestety tak rozpowszechnione dzisiaj we wszystkich instytucjach państwowych emerytury — w samorządach dotąd nie zostały wprowadzone. Skąd więc mogą w samorządach utrzymać się ludzie, od których wymagane są tak wielkie zadania pracy społecznej? Tembardziej dziwnem jest, że Państwo, przekazując samorządom coraz nowe działy z tak zw. poruczonego zakresu działania, nie

troszczy się jednak o zabezpieczenie bytu tych pracowników, którzy te działy wykonywać muszą.

Samo stanowisko pracowników samorządowych, jak dotąd, prywatnie prawne, jest nie do pomyślenia. Na tem samorząd bardzo wiele traci, gdyż lepsze siły starają się wycofać, przechodząc do innych instytucyj.

O ile zatem samorzady zwrócą swą uwagę na omawiane w niniejszym artykule sprawy, możemy być pewni, że usprawnienie samorządu prędzej pójdzie na przód.

Samorządowiec.

Uzdrowiska polskie

Ziemie polskie posiadają cały szereg miejscowości, zawierających źródła wody mineralnej, gazowej lub mającej własności i zastosowanie lecznicze oraz wiele miejscowości, nadających się na letniska zwłaszcza w okolicach podgórskich. Poza tem posiadamy szereg kąpielisk morskich. Powstanie uzdrowisk o charakterze leczniczym datuje się jeszcze od wieku XI; właściwy ich jednak rozkwit przypada pod koniec istnienia państwa polskiego. Okres wojen napoleońskich powoduje zastój a nawet upadek zdrojowisk polskich pod względem ekonomicznym, z którego w wolnym tempie podnoszą się dopiero w drugiej połowie XIX wieku. W okresie niewoli, niektóre z tych miejscowości (zwłaszcza w b. zaborze austriackim) wykazują wprawdzie pewien rozrost, nie są jednak w możności stanąć na poziomie uzdrowisk zagranicznych z powodu słabej opieki i braku zainteresowania strony rządów zaborczych. Obecnie, po upływie pierwszego dziesięciolecia od wskrzeszenia Państwa zauważyć się daje znaczny postęp w tej dziedzinie, ku czemu nie mało przyczyniła się opieka prawna nad uzdrowiskami, utrudnienia paszportów zagranicznych, ulgi kolejowe dla kuracjuszy w uzdrowiskach krajowych, subwencje, kredyty na rozbudowę i t. d. Jakkolwiek Rząd w pierwszej linii inwestuje własne zdrojowiska (Krynica, Ciechocinek, Busko) niemniej widać i prywatną inicjatywę w rozbudowie uzdrowisk (Zakopane, Rabka, Żegiestów). W ostatnich latach np. szereg uzdrowisk przedłużył okres

lecznictwa również na sezon zimowy, przeprowadzając konieczne dla tego celu adaptacje i inwestycje jak np. Krynica, Inowrocław, Iwonicz, Rabka, Szczawnica i w. in.

Dowodem niezwykłego rozwoju uzdrowisk w okresie dziesięciolecia Niepodległości są podane niżej cyfry, wykazujące frekwencję w sezonie letnim w niektórych ważniejszych miejscowościach w roku 1911, a więc w czasie niewoli i w roku 1927:

	rok 1911.	rok 1927
Zakopane	13.000	42.500
Krynica	11.000	32.500
Szczawnica	4.500	7.000
Rabka	4.000	13.000
Truskawiec	4.400	11.000
Inowrocław	100	4.500

Oprócz tego całe wybrzeże polskie jest gęsto zaludnione w miesiącach letnich.

Uzdrowiska polskie podzielić można na państwowe, prywatne, społeczne i o charakterze komunalnym.

Do uzdrowisk państwowych należą: Krynica, Busko, Ciechocinek; prywatne mi u z d r o w i s k a m i są: Druskieniki, Solec, Rabka, Szczawnica, Żegiestów, Rymanów; społeczne: Nałęczów, Ojców — Pieskowa Skała; charakter komunalny posiadają: Zakopane, Otwock, Wisła, Muszyna.

Podział uzdrowisk i zdrojowisk ze względu na rodzaj i właściwości źródeł.

Zróżła solankowe	Zróżła jodobromowe i szczawa słon-jodobromowa	Szczawa żelazisto-wapniowa i alkaliczna ziemno-żelazista	Zróżła siarczane i siarczano-solankowe	Szczawa alkaliczno-słona	Wody górskie
Bolechów Czerniewice Delatyn Hrebenów Inowrocław Łanczyn	Ciechocinek Druskienniki Goczałkowice Iwonicz Jastrzębie Moszczenica Rabka Rymanów	Burkut Krynica Muszyna Piwniczna Żegiestów	Busko Horyniec Krzeszowice Latoszyn Lubień Wielki Niemirów Kraków-Podgórze Pustomyły Solec Swoszowice Szkło Truskawiec	Krościenko n/Dunajcem Szczawnica Wysowa	Morszyn.

Poza powyższymi miejscowościami posiadamy 18 letnisk — stacji klimatycznych, 38 letnisk podgórskich, zakłady przyrodolecznicze w miejscowościach: Czarniecka Góra, Jaworze, Kosów, Miłowody, Nałęczów i Ojców, a nadto kąpieliska morskie: Orłowo, Kamienna Góra, Gdynia, Oksywia, Puck, Swarzewo, Wielka Wieś, Chałupy, Kuźnica, Jastarnia, Bór, Hel, Hallerowo, Chłapowo, Rożewie, Jastrzębia Góra, Karwia *). Co się tyczy rozmieszczenia zdrojowisk, to skupiają się one przeważnie na Podkarpaciu; solanki i siarczanki znajdują się w Polsce środkowej.

W myśl obowiązującej obecnie „Ustawy o uzdrowiskach” z dnia 23 marca 1922 r. mogą być uzdrowiska uznane za posiadające charakter użyteczności publicznej, a więc takie, które mają pełnię praw administracyjnych i finansowych, wypływających z powołanej wyżej ustawy. Uznanie uzdrowiska za uprzywilejowane w wyżej podanem zrozumieniu następuje drogą rozporządzenia Rady Ministrów. Obecnie charakter użyteczności publicznej posiadają uzdrowiska: Druskienniki, Busko, Ojców, Solec, Krzeszowice, Krynica, Rabka, Swoszowice, Szczawnica, Zakopane, Żegiestów, Nałęczów, Iwonicz, Lubień Wielki, Rymanów, Szkló (nieczynne), Burkut (nieczynne), Jaremcze, Morszyn, Worochta, Zaleszczyki, Inowrocław, Ciechocinek, Otwock.

Uzdrowisko może być uznane za posiadające charakter użyteczności publicznej, jeżeli

1) posiada źródła o stwierdzonych własnościach leczniczych lub wyjątkowe warunki klimatyczne względnie kąpielowe,

2) źródła lecznicze mają zapewniony dostateczny dopływ wody leczniczej o stałym naturalnym składzie chemicznym.

3) posiada konieczne urządzenia zdrowotne i lecznicze.

Uzdrowiska, uznane za posiadające charakter użyteczności publicznej, korzystają — w myśl wspomnianej wyżej ustawy — ze specjalnej opieki ze strony Państwa, a więc z ułatwień komunikacyjnych, ulg kolejowych dla kuracjuszków, pożyczek i t. p.

Uzdrowiska takie muszą mieć własny statut, plany zabudowania, organizację komisji uzdrowiskowej, określone granice okręgów ochronnych: sanitarnego względnie i górniczego.

W każdym uprzywilejowaniem uzdrowisku powołana zostaje jako organ zarządzający jego sprawami Komisja uzdrowiskowa i tak: w zdrojowiskach — zdrojo-

*) Patrz: Przewodnik Ilustrowany p. t. „Zdrojowiska i Uzdrowiska Polskie” z r. 1927.

wa, w kąpieliskach morskich — kąpielowa, w innych uzdrowiskach — klimatyczna. Komisje te uważane są za instytucje publiczno - prawne. Do ich zakresu działania należy: zarządzanie funduszem kuracyjnym, czuwanie nad całością majątku, ustalanie wysokości taks i opłat, z których powstaje fundusz kuracyjny, zakładanie szpitali i zakładów humanitarnych, wydawanie przepisów i zarządzeń sanitarnych, opracowywanie projektów mających na celu podniesienie uzdrowiska, regulowanie spraw mieszkaniowych przez ustanawianie cenników, sporządzanie planu rozbudowy i w. in., które szczegółowo wylicza „Ustawa o uzdrowiskach”.

Jeżeli Komisja uzdrowiskowa nie wypełnia dokładnie swych zadań lub przekracza zakres swej kompetencji, Minister Spraw Wewnętrznych ma prawo rozwiązać Komisję, zarządzając utworzenie nowej a na czas przejściowy zamianować Komisarza rządowego.

Poza wyżej wzmiankowaną podstawową ustawą „o uzdrowiskach”, wydane zostały przepisy sanitarne dla uzdrowisk, posiadających charakter użyteczności publicznej, przepisy o ulgach kolejowych przy powrocie z uzdrowisk krajowych, przepisy odnośnie zabudowania uzdrowisk (zawarte w ogólnej ustawie „o prawie budowlanym”), przepisy o urządzeniu i utrzymywaniu zakładów kąpielowych publicznych, wzorowy statut poboru taksy kuracyjnej, a nadto liczne ustawy natury ogólnej zawierają specjalne paragrafy w odniesieniu do uzdrowisk.

Tak zatem opieką prawną, jaką otoczył uzdrowiska Rząd Rzplitej Polskiej po renesansie Państwa, a której to opieki brak wybitnie odczuć się dawał za czasów zaborczych, przyczyni się niewątpliwie do dalszego rozwoju i rozkwitu naszych zdrojowisk. Niemniej jednak potrzebnem jest w tym względzie również uświadomienie ogółu społeczeństwa, że kraj nasz posiada liczne i bogate źródła wód mineralnych o właściwościach leczniczych, w niczem nie ustępujących często przereklamowanym „kurortom” zagranicznym, jak również i zdrowe poczucie patriotyzmu wymaga poparcia krajowego przemysłu uzdrowiskowego.

W tem miejscu przytaczamy słowa Józefa Dietla, znakomitego lekarza i profesora, pierwszego prezydenta m. Krakowa, którego w roku bieżącym wypada 50-ta rocznica śmierci: „Poznajcie wy wszyscy współobywatele wielką cenę naszych wód lekarskich, a wyrzeknijcie się obojętności do krajowych przedsięwzięć i zakorzenionego upodobania w płodach cudzoziemskich, swej zębnej skłonności, która nie tylko was samych wyzuwa z majątku, ale nadto przyczynia się do zubożenia całego Kraju”.

Edward Jezierski.

Przegląd orzecznictwa

SPRAWA OZNACZENIA LICZBY I UPOSAŻENIA URZĘDNIKÓW SAMORZĄDU POWIATOWEGO.

(D.). Przystępujące sejmikom powiatowym na zasadzie art. 17, pkt. 3 tymcz. ord. pow., prawo oznaczenia liczby i uposażenia pow. urzędników komunalnych,

ograniczone zostało rozp. Prez. Rptej z dnia 30 grudnia 1924, Dz. U. poz. 1073 o tyle, iż ważność odnośnych uchwał uzależniona jest od zatwierdzenia władzy nadzorczej.

Powołując się na przepisy art. 17 tymcz. ord. pow. z dnia 4 lutego 1919, Dz. pr. poz. 141 oraz rozporząd-

dzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 grudnia 1924 Dz. u. poz. 1073, Sejmik powiatu zamojskiego na posiedzeniu w dniu 6 czerwca 1925 r. uchwalił Statut o stosunkach służbowych funkcjonariuszów powiatowego związku komunalnego w Zamościu, normujący stosunki służbowe oraz etaty i uposażenia pracowników tegoż związku.

Art. 51 wspomnianego Statutu zawiera etat pracowników, w którym pod lit. c zamieszczono pozycję: „referent oświatowy, kwalifikacje naukowe - średnie, grupa uposażeniowa VIII — VII”.

Decyzją z dnia 4 stycznia 1926 L. 6321.III. Wojewoda lubelski statut ten zatwierdził pod warunkiem dokonania w nim pewnych zmian. W szczególności polecił skreślić m. i. etat referenta oświatowego a stosunek służbowy z nim rozwiązać.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, do którego Wydział powiatowy przeciw przytoczonej decyzji Wojewody się odwołał, orzeczeniem z dnia 1 kwietnia 1926 Nr. SD.596/26 zgodnie z opinią Sekcji Samorządowej Okręgowej Komisji Oszczędnościowej w Lublinie, m. i. utrzymał w mocy zakwestjonowaną decyzję Wojewody, o ile nią zarządzono skreślenie etatu referenta oświatowego, z powodu, że z jednej strony skreślenie tego jak i innych etatów było konieczne ze względów oszczędnościowych, z drugiej zaś strony skreślenia te nie uniemożliwiają powiatowemu związkowi komunalnemu spełnianie nałożonych nań ustawowo zadań.

W skardze do Najwyższego Trybunału Administracyjnego wywodzi Wydział powiatowy w Zamościu, że zaskarżone orzeczenie jest sprzeczne: 1) z punktem 8 art. 17 dekretu o tymczasowej ordynacji powiatowej, 2) z § 20 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 grudnia 1924, 3) z art. 67 Konstytucji, 4) z punktami „f” i „g” art. 7 dekretu o tymczasowej ordynacji powiatowej a pozatem utrzymuje, że 5) władza nadzorcza ma jedynie prawo zawiesić uchwałę, nie zaś skreślać jej postanowienia, oraz, że 6) moment oszczędnościowy, wysunięty przez zaskarżone orzeczenie, jest bezpodstawny, gdyż Sejmik powiatowy na zasadzie kilkuletniego doświadczenia kierował się zasadami jak najdalej idącej oszczędności.

Najwyższy Trybunał Administracyjny, rozpatrując niniejszą sprawę w związku z wywodami odpowiedzi władzy pozwanej i zważywszy:

że, aczkolwiek punkt 8 art. 17 dekretu o tymczasowej ordynacji powiatowej zastrzega kompetencji Sejmiku powiatowego i jego uchwałom, oznaczanie liczby i uposażenia urzędników komunalnych, to jednak wydane na zasadzie upoważnienia ustawy z dnia 31 sierpnia 1924, Dz. Ust. poz. 687, a więc posiadające samo

moc ustawy, rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 grudnia 1924, Dz. Ust. poz. 1073, w § 20 ustęp drugi ograniczyło o tyle przytoczone wyżej uprawnienia Sejmiku powiatowego, iż ważność odnośnych uchwał uzależniło od zatwierdzenia władzy nadzorczej.

że temsamem upoważniło tę władzę do odmowy względnie zmiany takich postanowień reprezentacji związków komunalnych, które sprzeciwiają się bądź to przepisom wspomnianego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 30 grudnia 1924, bądź też zdaniem władzy nadzorczej stoją w sprzeczności z myślą przewodnią tegoż rozporządzenia tj. z przeprowadzeniem oszczędności w gospodarce samorządu,

że chociaż art. 67 Konstytucji przekazuje prawo stanowienia w sprawach, należących do zakresu działania samorządu „radom obieralnym”, to jednak równocześnie art. 70 tejże Konstytucji przewiduje, iż ustawy mogą określić wypadki, w których uchwały samorządu będą wymagać zatwierdzenia przez organy samorządu wyższego stopnia, lub przez Ministerstwo,

że — wobec nieistnienia dotąd na terenie b. zaboru rosyjskiego organów samorządowych wyższego stopnia, — aż do wprowadzenia w życie samorządu wojewódzkiego władzę nadzorczą w stosunku do powiatowych związków komunalnych sprawuje Wojewoda, któremu też § 27 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 grudnia 1924 w związku z § 20 tegoż rozporządzenia zatwierdzenie uchwał wspomnianych związków porucza,

że postanowienia punktu „f” i „g” art. 7 dekretu o tymczasowej ordynacji powiatowej określają jedynie zakres działania powiatowego związku komunalnego w sprawach popierania oświaty, podnoszenia poziomu obyczajności i kultury społecznej, bynajmniej jednak nie przewidują konieczności ustanowienia dla wykonania tych zadań stanowiska specjalnego referenta,

że § 27 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 30 grudnia 1924 — o ile idzie o wykonanie przez Wojewodę prawa nadzoru nad powiatowymi związkami komunalnymi — rozciąga ten nadzór na postanowienia całego rozporządzenia, a więc i na § 20,

że sprawa oceny, czy w danym wypadku zachodzi konieczność przeprowadzenia oszczędności w powiatowej gospodarce samorządowej, względnie, w jakich rozmiarach oszczędność ta ma być stosowana, podlega swobodnemu uznaniu władzy, wobec czego rozstrzygnięcie tej kwestji w myśl art. 3 lit. b ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym, Dz. Ust., poz. 400 z r. 1926 wyłączone jest z pod orzecznictwa tegoż Trybunału, wyrokiem z dnia 6 grudnia 1928, L. Rej. 2944/26, skargę, jako nieuzasadnioną, oddalił.

PROPERTY i OFERTY

Dwuletnia Gwarancja.

Mocna Konstrukcja.

Dogodne Warunki.

Najbardziej udoskonalona amerykańska maszyna do pisania

ROYAL

Szczyt nowoczesnej techniki amerykańskiej.

Zażądaj bezpłatnej i nieobowiązującej do kupna demonstracji.

Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe „PACIFIC” Sp. Akc.

Al. Jerozolimskie 25. WARSZAWA. Tel. 117-80 i 80-37.

Dookoła spraw samorządowych

PLAKATOWANIE OGŁOSZEŃ W GMINACH MIEJSKICH.

(H.). Min. Spr. Wewn. przy okólniku z dn. 21.II. b. r. Nr. 50, rozesłało wojewodom następujący wzór rozporządzenia porządkowego o plakatowaniu ogłoszeń w gminach miejskich:

„Rozporządzenie porządkowe Wojewody . . . . .
z dnia . . . . . 19. . . r.
o plakatowaniu ogłoszeń w gminach miejskich

Na podstawie art. 108 pkt. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 86) i za zgodą Wydziału Wojewódzkiego zarządzam, co następuje:

§ 1. Plakatowanie t. j. rozlepianie, rozwieszanie, przybijanie lub umieszczanie w inny sposób wszelkiego rodzaju obwieszczeń, wezwań, afiszów i t. p. dozwolone jest tylko na specjalnie do tego celu przeznaczonych słupach ogłoszeniowych lub innych urządzeniach reklamowych.

§ 2. Plakatowanie na nieruchomościach (domach, parkanach i t. p.) dopuszczalne jest jedynie w miejscach stale do tego celu wyznaczonych i przygotowanych w ten sposób, by po usunięciu plakatów zachowany był czysty wygląd nieruchomości.

Sposób przygotowania miejsc do plakatowania ustalają, jako też na wyjątki co do plakatowania w innych miejscach, aniżeli wskazanych w ustępie poprzednim, zezwalają magistraty gmin miejskich.

§ 3. Plakatowanie poza miejscami, wskazanymi w § 1 i 2, jest wzbronione. Plakaty, umieszczone poza temi miejscami, podlegają niezwłocznemu usuwaniu.

§ 4. Plakatowanie, dokonywane w oknach wystaw sklepowych, na szyldach i gablotkach oraz na kioskach gazeciarskich przez ich właścicieli w celach reklamowania ich przedsiębiorstw, nie podpada pod postanowienia niniejszego rozporządzenia.

§ 5. Ogłoszenia i obwieszczenia władz i urzędów państwowych i samorządowych będą plakatowane w miejscach, ustalonych w tym celu i podanych do wiadomości publicznej przez magistraty gmin miejskich.

Do tego czasu przepisy § 3 nie mają zastosowania do ogłoszeń władz i urzędów państwowych i samorządowych.

§ 6. Uszkodzenie wszelkiego rodzaju ogłoszeń urzędowych — jako też zrywanie, zaklejanie lub w jakikolwiek sposób usuwanie ich przez osoby niepowołane do tego — jest wzbronione.

§ 7. Przekroczenie niniejszego rozporządzenia podlega w drodze administracyjnej karze grzywny do . . . . złotych lub karze aresztu do . . . . dni albo obu tym karom łącznie.

Za winnych przekroczenia w rozumieniu rozporządzenia niniejszego uważa się nie tylko bezpośrednich sprawców plakatowania, lecz także osoby, z polecenia lub w interesie których dokonywa się plakatowania.

§ 8. Rozporządzenie niniejsze zyskuje moc obowiązującą na obszarze gmin miejskich województwa . . . . . z upływem 60 dni po dniu ogłoszenia.

Ze wskazanym w ustępie poprzednim dniem tracą moc obowiązującą wszystkie przepisy sprzeczne z niniejszym rozporządzeniem.

Wojewoda
Komisarz Rządu“.

CZY MOŻNA W DRODZE EGZEKUCJI ZAJĄĆ NA POCZCIE PRZESYŁKĘ PIENIĘŻNĄ?

(H.). W związku z poruszonem przez jednego z wojewodów zagadnieniem, czy władze względnie organa egzekucyjne mają prawo zajmowania w trybie art. 42 rozporz. Prezydenta Rzplitej z dn. 22.III.1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 342), znajdujących się w urzędach pocztowych sum pieniężnych, adresowanych do odbiorców, przeciwko którym skierowana jest egzekucja administracyjna, Min. Spr. Wewn. okólnikiem z dn. 28 II. b. r. Nr. 53 wyjaśniło co następuje:

W wypadkach egzekucji świadczeń pieniężnych dopuszczalność skierowania egzekucji na sumy pieniężne, znajdujące się u osób trzecich, wynika z przepisu art. 26, l. c) cyt. rozp., — samo zaś wykonanie tego prawa mianowicie — tryb zajęcia uregulowany jest w art. 42 cyt. rozp. Warunkiem wszakże uzależniającym dopuszczalność egzekucji w tym trybie jest — jak to wynika z brzmienia wymienionego art. 26, l. c) rozp. o postępowaniu przymusowym w administracji, aby odnośna suma pieniężna stanowiła *własność zobowiązana*.

O ile przesyłka pieniężna pochodzi z zagranicy, to w myśl art. 7 p. 1 umowy, dotyczącej przekazów pocztowych, zawartej dnia 30.XI.1920 r. w Madrycie, zatwierdzonej przez Sejm ustawą z dn. 22.IX.1922 (Dz. U. R. P. Nr. 85, p. 760) a ogłoszonej przez Prezydenta Rzplitej w dzienniku ustaw Nr. 108, poz. 848 za rok 1927: „Kwoty wpłacone na przekazy pocztowe *stanowią własność nadawców* aż do chwili wypłaty ich w sposób przepisowy odbiorcom lub ich pełnomocnikom“.

Co się tyczy wewnętrznego obrotu przekazów, to z art. 2 p. 3 łącznie z art. 12 rozporz. Prezydenta Rzplitej z 26.8.1927 o odpowiedzialności Skarbu Państwa za przesyłki pocztowe itd. (Dz. U. R. P. Nr. 78, p. 679) należy wysnuć, że także nasze ustawodawstwo wewnętrzne stoi na analogicznym stanowisku, jak umowa Madrycka i uważa za właściciela kwot pieniężnych, przesyłanych pocztą nadawcę a nie odbiorcę.

Niezależnie więc od przepisów art. 16 ustawy z dn. 3.VI.1924 o poczcie, telegrafii i telefonii (Dz. U. R. P. Nr. 58, p. 584) należy uznać, że zajęcie na poczcie przesyłek pieniężnych, adresowanych do osób, przeciwko którym prowadzona jest egzekucja administracyjna, — niedopuszczalne jest również z mocy przepisów rozporządzenia o postępowaniu przymusowym w administracji.

WYCIECZKI PO KRAJU W ZWIĄZKU Z POWSZECHNĄ WYSTAWĄ KRAJOWĄ.

(H.). W związku ze zbliżającą się Powsz. Wystawą Kraj. w Poznaniu wydał Pan Minister Spraw Wewn. okólnikiem Nr. 48 następujące zarządzenie:

Informacje o Powszechnej Wystawie Krajowej.

I. W związku z otwarciem w drugiej połowie maja r. b. Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu, przewidywany jest liczny napływ do Polski gości zagranicznych, wśród których prawdopodobnie pokażną liczbę stanowią będą polacy, zamieszkali za granicą, zwłaszcza zaś w Ameryce. Niezależnie d tego napływu spodziewany jest silny ruch wewnętrzny ludności, wywołany odwiedzaniem Powszechnej Wystawy Krajowej przez wszystkie warstwy społeczeństwa. Według przewidywań przeciętny napływ przyjezdnych na Powszechną Wystawę Krajową wyniesie około 15.000 osób dziennie; ogólna ilość zwiedzających Wystawę wyrazi się przypuszczalnie w cyfrze półtora miliona, w czym cudzoziemców około 100.000.

Sprawą dostarczenia pomieszczeń dla przyjezdnych na P. W. K. w Poznaniu zajęło się miasto, które zorganizowało w tym celu specjalne biuro kwaterunkowe. Według danych tego biura stan pomieszczeń na okres Wystawy przedstawiać się będzie następująco: hotele i pensjonaty dysponować będą liczbą 1400 łóżek, mieszkania prywatne zgłosiły 8500 łóżek, a w kwaterach zbiorowych znajdzie pomieszczenie 32.000 ludzi.

Pismem z dn. 30 stycznia r. b. Nr. OJ. 86/12 Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zawiadomiło PP. Wojewodów o wyznaczeniu przeze mnie specjalnego organu w Poznaniu do spraw P. W. K. w osobie starosty dr. K. Rościszewskiego, którego zadaniem również będzie współdziałanie w sprawach, dotyczących wycieczek po kraju.

Wycieczki zagraniczne.

II. Wycieczki będą dwojakiego rodzaju: cudzoziemców po Polsce i wewnętrzny ruch wycieczkowy na Powszechną Wystawę Krajową.

Organizacją wycieczek cudzoziemców zajmować się mają:

- 1) Poltur (Polski Klub Turystyczny) w Warszawie na terenie b. zaboru rosyjskiego,
- 2) Polski Związek Turystyczny w Krakowie na terenie Małopolski Zachodniej,
- 3) Orbis we Lwowie na terenie Małopolski Wschodniej,
- 4) Wielkopolski Związek Popierania Turystyki w Poznaniu na terenie b. zaboru pruskiego,
- 5) Wojewódzka Komisja Turystyczna w Katowicach na terenie Śląska.

Ze względu na konieczność utworzenia w Poznaniu na czas trwania Powszechnej Wystawy Krajowej centralnego biura podróży, któreby koordynowało działalność wyżej wymienionych biur (bez której to koordynacji sprawa wycieczek okrężnych stanie na martwym punkcie) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych podjęło kroki w kierunku powołania do życia takiego biura.

Marszruty wycieczek nie są jeszcze definitywnie ustalone. Jako materiał informacyjny można podać, iż przewidywane są następujące tury:

1) 5-cio, wzgl. 7-io dniowe:

- a) Poznań — Warszawa — Kraków — Zakopane — Pieniny,
- b) Poznań — Gdynia — Warszawa — Kraków,

2) 10-cio dniowe:

- a) Poznań — Warszawa — Częstochowa — Katowice — Kraków — Zakopane — Pieniny,
- b) Poznań — Gdynia — Chełmno — Warszawa — Kielce — Ojców — Kraków — Zakopane.

3) 14-o dniowe:

- a) Poznań — Gniezno — Toruń — Warszawa — Częstochowa — Katowice — Kraków — Zakopane,
- b) jak pod a) ze zmianą, polegającą na opuszczeniu Częstochowy, Katowic, Zakopanego, a włączeniu Lwowa i Karpat Wschodnich.

4) 16-o, wzgl. 17-o dniowe:

- a) Poznań — Gdynia — Toruń — Warszawa — Częstochowa — Katowice — Kraków — Zakopane — Lwów,
- b) jak pod a) ze zmianą, polegającą na opuszczeniu Częstochowy i Katowic, a włączeniu Karpat Wschodnich.

5) specjalna 10-cio dniowa wycieczka, obejmująca szlak: Poznań — Warszawa — Wilno — Nowogrodzkie — Pińsk — Puszcze Białowiejską.

Tury automobilowe prawdopodobnie obejmą szlaki:

- 1) Gdynia — Kartuzy — Poznań,
- 2) Poznań — Częstochowa — Ojców — Kraków,
- 3) Poznań — Kutno — Łowicz — Warszawa,
- 4) Warszawa — Radom — Kraków — Morskie Oko,
- 5) Warszawa — Lublin — Lwów — Stanisławów — Jabłonica,
- 6) Warszawa — Białowieża — Myszyniec — Osowiec — Łomża — Warszawa,
- 7) Stanisławów — Stryj — Sambor — Chyrów — Krosno — Gorlice — Sącz — Skomielna.

Zaznaczam, iż z chwilą definitywnego określenia przez powołane czynniki marszrut i tur zostaną o tem PP. Wojewodowie natychmiast zawiadomieni.

Nie ulega wątpliwości, iż oprócz wycieczek zorganizowanych będą także i wycieczki niezorganizowane (dzikie) tak kolejowe, jak i automobilowe, przedsiębrane przez poszczególne jednostki i grupy; jak szerokim strumieniem rozleją się one po kraju, — dzisiaj trudno przewidzieć.

Wycieczki turystyczne po kraju zarówno polaków, zamieszkałych poza granicami państwa, jak i cudzoziemców, będą posiadać — co nie wymaga uzasadnienia — olbrzymie znaczenie natury propagandowej, to znaczenie da się osiągnąć, jeśli władze administracji ogólnej i samorządowej wykażą jaknajwiększe zainteresowanie, inicjatywę i zgodne współdziałanie w dzie-

dzinie stworzenia odpowiednich warunków dla ruchu turystycznego.

O ile chodzi o władze administracji samorządowej, to gminy miejskie, leżące na szlaku wycieczek, powinny w dobrze zrozumiałym interesie publicznym przystąpić do:

- 1) utworzenia biur informacyjnych (np. Warszawa — Kraków, Lwów, Wilno i t. d.),
- 2) zajęcia się zabezpieczeniem kwater dla przyjezdnych na wzór Poznania,
- 3) zorganizowania łącznie z instytucjami turystycznymi wycieczek po mieście i okolicy (np. zwiedzanie miasta i okolic autokarami, zaangażowanie do prowadzenia wycieczek młodzieży akademickiej i wyszkolenie jej), widowisk i różnych imprez,
- 4) podjęcie razem z instytucjami turystycznymi umiejętnej propagandy: a więc wydanie przewodników po mieście, planów miasta, wywieszenie plakatów i napisów orientacyjnych i t. d.,
- 5) poddania (łącznie z władzami administracji ogólnej) rewizji cenników hotelowych, przyczem żądania powinny iść w kierunku uwidocznienia w cennikach ogólnej sumy, obejmującej wszystkie koszty najmu pokoju wraz z rozmaitemi dodatkami i podatkiem hotelowym i w kierunku dostosowania ceny najmu do godziwej normy; niezależnie od tego powinien być ściśle przestrzegany nakaz o wywieszaniu cenników w każdym pokoju przeznaczonym do wynajmu (ew. nawet w dwóch językach),

6) stosowania wobec cudzoziemców jaknajdalej idących ułatwień meldunkowych w ramach obowiązujących przepisów,

7) rozwinięcia intensywniejszej akcji nad podniesieniem wyglądu estetycznego miasta.

Przed władzami administracji ogólnej stoją następujące zadania:

- 1) wydanie zarządzeń w sprawie uporządkowania stanu i wyglądu autobusów i innych środków lokomocji,
- 2) wydanie zarządzeń co do uporządkowania ruchu kołowego (np. przestrzeganie godzin rozkładu jazdy przez autobusy, zatrzymywanie się samochodów i dorożek przed przystankami tramwajowymi podczas wsiadania i wysiadania pasażerów),
- 3) wydanie zarządzeń, mających na celu ochronę cudzoziemców przed wyzyskiem, zwłaszcza na tle wynajmu lokali i aprowizacyjnym,
- 4) roztoczenie baczego nadzoru nad stanem sanitarnym hoteli,
- 5) spowodowanie zniesienia zwyczaju pobierania w hotelach i restauracjach napiwków, a zastąpienia ich pewnym %, doliczanym do rachunku,
- 6) stworzenia warunków odpowiedniego bezpie-

czeństwa dla cudzoziemców, zwłaszcza na dworcach i przed dworcami (np. niedopuszczenie do narzucania usług cudzoziemcom przez nieodpowiednich tragarzy, zorganizowanie pełnienia tych czynności poza obrębem dworca),

7) podjęcie akcji w kierunku umieszczenia przez kupców napisów na szybach wystawowych, wzgl. na drzwiach sklepowych o władaniu obcymi językami, jeżeli personel istotnie posiada znajomość tych języków.

Wyliczone sprawy nie wyczerpują, rzecz oczywista, całego zagadnienia; samo życie i warunki lokalne nasuną niejedną jeszcze kwestję, wymagającą uregulowania.

Wycieczki krajowe.

III. Drugim rodzajem wycieczek, to ruch wewnętrzny ludności, wywołany otwarciem Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu. Wszystkie warstwy społeczne powinny dążyć do zwiedzenia Powszechnej Wystawy Krajowej, która zobrazuje dorobek społeczny, osiągnięty w ciągu pierwszych dziesięciu lat naszej Niepodległości. Od władz administracji ogólnej i samorządowej oczekują rozwinięcia intensywnej akcji propagandowej o znaczeniu P. W. K., czego wynikiem powinien być silny ruch wycieczkowy ludności na Wystawę. Przywiązuję specjalną wagę do akcji propagandowej, obejmującej wieś, gdyż dla ludności wiejskiej zwiedzenie Wystawy będzie miało doniosłe znaczenie pod względem wychowawczym, kulturalnym i obywatelskim.

Pomimo ułatwień dla wycieczek zarówno ze strony władz kolejowych, jak i zarządu Wystawy (zniżki kolejowe, kwatery i t. d.) koszty wycieczki mogą okazać się dla niektórych uczestników zbyt duże. Ponieważ interes państwowy wymaga, aby Wystawa była licznie obesłana wycieczkami, wśród których ilość wycieczek, składających się z ludności wiejskiej, stanowić powinna pokaźną cyfrę. Wojewódzkie Komitety powinny obmyśleć sposób zdobycia odpowiednich funduszy na finansowanie tych wycieczek. W związku z tem przytaczam sposób, zastosowany w jednym z województw, który uważam za zupełnie właściwy i nadający się do wykorzystania na terenie wszystkich województw: — gminy wiejskie zostały wezwane do przeznaczania na fundusz wycieczkowy 2% (wysokość normy powinna być uzależniona od miejscowych warunków) swych zwyczajnych wydatków budżetowych.

Fundusze wycieczkowe powinny być zcentralizowane w rękach wojewódzkich Komitetów P. W. K., które będą nimi dysponować. Zauważam, iż jako zasadę należy przyjąć, że każdy uczestnik wycieczki włościańskiej musi ponieść z własnej kieszeni choćby minimalną część kosztów tej wycieczki.

ZAKŁADY CERAMICZNE „PUSTELNIK” Sp. Akc.

dostarczają na dogodnych warunkach z własnych trzech fabryk w Pustelniku, Miłośnie i Ząbkach: DRACHÓWKI ŻŁOBIONE i karpiove, DRENY, KAFLE kolorowe i KOMPLETY PIECOWE, CEGŁĘ.

Na żądanie przesyła się szczegółowe oferty i wycenienia.

ZARZĄD W WARSZAWIE, UL. KRÓLEWSKA 8, TELEFON 86-88.

Samorząd u obcych

NOWA USTAWA O OPIECE SPOŁECZNEJ W TURYNGBI.

(F. B.). Parlament w TurynGBi uchwalił w dniu 27 lutego 1929 r. nową ustawę o opiece społecznej z mocą obowiązującą od 1 marca 1929 r. Projekt tej ustawy został swego czasu odrzucony z powodu silnej opozycji partji socjaldemokratycznej. Według powyższej ustawy Ministerstwo Spraw Wewnętrznych jest naczelnym organem administracji państwowej w sprawach opieki społecznej. Ustawa ta przewiduje utworzenie przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych komisji dla spraw opieki społecznej (Landesausschuss für Wohlfahrtspflege), składającej się z przedstawiciela Ministerstwa jako przewodniczącego tej komisji, z jednego przedstawiciela samorządu powiatowego, jednego przedstawiciela miast wydzielonych z powiatu i z czterech znawców spraw opieki społecznej. Członkowie komisji są powoływani na okres czteroletni i pełnią swe czynności honorowo. Każdy członek komisji musi mieć wyznaczonego zastępcę. Komisja ta ma taki sam zakres działania, jaki ma u nas Rada Opieki Społecznej, powołana do życia ustawą z dn. 18.II.1925 r., a więc jest organem doradczym i opiniodawczym. W powiatach i miastach wydzielonych tworzy się również komisje o nieco odrębnym składzie, gdyż do komisji musi wejść zgodnie z przepisami ustawy prócz znawców spraw opieki społecznej, lekarz powiatowy i powiatowa pielęgniarka. Równocześnie każdy powiat i każde miasto wydzielone i niewydzielone musi stworzyć urząd dla spraw opieki społecznej, który jest organem wykonawczym komisji. Na powiatach i miastach niewydzielonych ciąży obowiązek zaangażowania pielęgniarki - wywiadowczyńi oraz odpowiedniej liczby personelu, posiadającego fachowe wykształcenie, przyczem pielęgniarka - wywiadowczyńi ma mieć wykształcenie fachowe, wymagane przez obowiązujące przepisy, reszta zaś personelu po-

winna posiadać według możliwości wykształcenie fachowe.

Do zakresu działania komisji należy: 1) opracowanie planu postępowania w sprawach opieki społecznej i zużytkowanie funduszków, przeznaczonych na cele opieki społecznej, 2) składanie wniosków przy opracowywaniu preliminarza budżetowego, 3) wszelkie sprawy zasadnicze, dotyczące opieki społecznej. Najcharakterystyczniejszym postanowieniem powyższej ustawy jest przepis, dotyczący udzielania subwencji prywatnym instytucjom opieki społecznej bez naruszania ich niezależności i dotychczasowego ich charakteru. Ponieważ do zadania komisji należy organizacja opieki społecznej na danym terenie, przeto komisja opieki społecznej może powierzyć prywatnym instytucjom dobroczynnym prowadzenie zastępczo pewnych agend opieki społecznej na koszt powiatu lub miasta, o ile te instytucje wyrażą na to zgodę.

Ustawa powyższa ma tę charakterystyczną cechę, że wprowadza pewne pomieszanie pojęć „opieki społecznej” i „dobroczynności publicznej”. Opieka społeczna tem się różni od dobroczynności publicznej, że mamy do czynienia z jednej strony z uprawnionym do korzystania z opieki, a z drugiej strony z zobowiązanym do udzielania pomocy potrzebującemu. Tymczasem tych 2-ch czynników nie ma w dobroczynności publicznej, gdyż z jednej strony występuje zobowiązany do udzielenia pomocy bliźniemu, ale tylko zobowiązany moralnie czy to z pobudek religijnych czy też innych, a uprawnionego do korzystania z opieki społecznej nie ma. Jeżeli więc turyngska ustawa o opiece społecznej przewiduje możliwość do zastępczego powierzenia spraw opieki społecznej instytucjom dobroczynności publicznej i to na koszt samorządu terytorjalnego bez naruszenia ich dotychczasowej niezależności, to należy stwierdzić, że posunięcie to nie jest zbyt udatne, i można je uważać jako próbę nawrotu do stosunków średniowiecznych.

Ze Zrzeszenia Samorządów Powiatowych

SPRAWOZDANIE Z OBRAD WALNEGO ZGROMADZENIA ZRZESZENIA SAMORZĄDÓW POWIATOWYCH.

Dnia 5 maja odbyło się w sali obrad Polskiego Banku Komunalnego Walne Zgromadzenie Zrzeszenia Samorządów Powiatowych przy udziale delegatów przeszło 40 sejmików powiatowych oraz zaproszonych gości, pod przewodnictwem Pana Starosty Kieleckiego Borysowicza.

Prezes Rady Nadzorczej Wojewoda Korsak przedstawił zebranym rozwój „Zrzeszenia” w ciągu 10-lecia (1919 — 1929), wskazując na trudności, jakie napotykało, zanim zdobyło doświadczenie w zaspokajaniu potrzeb gospodarczych samorządu.

Ostatnie 3 lata świadczą o szybkim rozwoju tej In-

stytucji, która jako dobrowolny związek gospodarczy 94 powiatów oparty na ustawie o spółdzielniach, zaspokaja wszelkie potrzeby szpitalnictwa komunalnego, posiadając własne składy sanitarne, zaopatruje powiaty w materiały i maszyny potrzebne do budowy dróg, starając się podnieść i zorganizować produkcję krajową, posiada własną drukarnię i pismo „Samorząd” wespół z Biurem Zjazdów Samorządu Ziemińskiego.

„Zrzeszenie” nabyło własną siedzibę przy ulicy Dobrej 28 w r. 1928, gdzie mieszczą się składy i drukarnia.

Działalność gospodarcza „Zrzeszenia” znajduje oparcie w życzliwej współpracy Polskiego Banku Komunalnego i Banku Gospodarstwa Krajowego; w ten sposób samorzady uzyskują również dogodne warunki

kredytowe przy zawieraniu zakupów w „Zrzeszeniu”. Idea kooperacji gospodarczej wielkiej liczby samorządów jest nową i dlatego „Zrzeszenie” musiało wiele czasu i energii zużyć, zanim obrało właściwą drogę.

Walne Zgromadzenie przyjęło sprawozdanie Zarządu „Zrzeszenia” w osobach: Prezesa Rożkowskiego, Pośta J. Wołoszynowskiego i D-ra Le Bruna, jak również bilans netto na 1.I.1929 r., przekazując zysk na zasilenie kapitału zasobowego i wyraziło Radzie Nadzorczej i Zarządowi podziękowanie za owocną pracę.

Po referacie w sprawie zaopatrywania szpitali komunalnych przez Składnicę Sanitarną „Zrzeszenia” — uchwalono zwrócić się do władz o uchylenie zarządze-

nia, zabraniającego tej Składnicy Sanitarnej dostarczania środków odurzających, gdyż skutkiem tego zarządzenia szpitale przepłacają za leki w miejscowych aptekach.

Wreszcie Walne Zgromadzenie poleciło Zarządowi przystąpić do organizowanych przez „Zrzeszenie” kamieniołomów samorządowych pod Klesowem na Wołyniu. Do Rady Nadzorczej wybrano 3-ch wylosowanych członków (ci sami) a mianowicie: Pana Wojewodę Korsaka, Pana Starostę Gajewskiego (Wice-Prezesa Rady Zjazdów Samorządu Ziemińskiego) i Pana Inż. Trzczińskiego.

Z życia samorządu

Z POWIATU LWOWSKIEGO.

Z końcem marca b. r. uchwalony został preliminarz budżetowy powiatu lwowskiego, który przedstawia się następująco:

A. Wydatki.

Zwyczajne:

I. Administracja ogólna	122.315.86 zł.
II. Majątek komunalny	4.310.61 ..
III. Przedsiębiorstwa komunalne	— ..
IV. Spłata długów	43.843.51 ..
V. Drogi i place publiczne	476.096.90 ..
VI. Oświata	6.980.— ..
VII. Kultura i sztuka	3.000.— ..
VIII. Zdrowie publiczne	62.641.87 ..
IX. Opieka społeczna	28.500.— ..
X. Popieranie rolnictwa	70.668.04 ..
XI. Popieranie handlu i przem.	1.000.— ..
XII. Bezpieczeństwo publiczne	8.000.— ..
XIIIa. Świadczenia na rzecz innych związków komunalnych	50.000.— ..
XIII. Różne	42.650.— ..
	<hr/>
	920.006.79 zł.

Nadzwyczajne:

I. Zakupno rozplodników	10.000.— zł.
II. Uruchomienie składnicy materiałów ogniotrwałych	30.000.— ..
	<hr/>
	Razem 960.006.79 zł.

B. Dochody.

Zwyczajne:

I. Majątek komunalny	3.008.— zł.
II. Przedsiębiorstwa komunalne	— ..
III. Subwencje i dotacje	5.000.— ..
IV. Zwroty	90.175.79 ..
V. Opłaty administracyjne	2.173.— ..
VI. Opłaty za korzystanie z urządzeń	— ..
VII. Dopłaty	457.000.— ..
VIII. Udział w podatkach państw.	38.000.— ..
IX. Dodatki do podatków państw.	282.000.— ..
X. Podatki samoistne	42.000.— ..
XI. Różne	650.— ..
	<hr/>
	920.006.79 zł.

Nadzwyczajne:

I. Pożyczka z Państwowego Banku Rolnego	10.000.— zł.
II. Pożyczka z P. D. U. W.	30.000.— ..

Razem 960.006.79 zł.

W ostatnich dniach odbyło się posiedzenie Komisji dla potrzeb kredytowych ludności, a to w związku z wielkiem zapotrzebowaniem kredytu, spowodowanym b. ostrą zimą i spóźnioną wiosną. Posiedzenie poprzedziło zebranie pewnych dat odnośnie do stanu zasiewów, zapasów paszy i ziemniaków w powiecie.

Stan oziminy wskutek zimy pogorszył się i wszystkie kartofle przechowane w jamach zmarzły, natomiast kartofle w kopcach przechowały się bardzo dobrze dzięki wielkiej warstwie śniegu. Cena jednak na kartofle jest bardzo niska, tłumaczy się to jednak tem, że ludność potrzebując gotówki wyzbywa się nawet ostatnich zapasów kartofli.

Najgorzej przedstawia się pasza, której prawie że niema, i w tym kierunku musi pójść akcja kredytowa.

Komisja doszła do przekonania, że zapotrzebowanie kredytowe ludności jest z tego powodu w chwili obecnej o 100% wyższe od zapotrzebowania w tym samym czasie w roku zeszłym, i z tego powodu wystąpił Wydział Powiatowy z odpowiednim wnioskiem o udzielenie kredytu do Urzędu Wojewódzkiego i do Państwowego Banku Rolnego.

Dnia 5.IV.1929 r. odbyło się w Wydziale Powiatowym zebranie w sprawie regulacji kanału Jaryczowskiego, pod przewodnictwem p. Starosty Czesława Eckhardta.

Obecnych było pięciu delegatów zarządów folwarków, względnie młynów, oraz 18 delegatów włościan z Wólki Hamuleckiej, Grzędy, Grzybowic, Dublan, Sieciechowa, Podlisek Małych, Żydaczowa, Prus, Zapytowa, Jaryczowa nowego i starego, a pozatem Dr. Łoś, ref. spraw wodnych w Starostwie, Inż. Barwiński, kierownik meljoracyj nadpełtwiańskich, Inż. Howardt z Biura Meljoracyjnego T. W. S., Inż. Feczko, Inż. Jan Szczepański i p. Miksiewicz z Wydziału Powiatowego.

Po ożywionej dyskusji, w której brali udział prawie wszyscy obecni, wyonil się następujący obraz sprawy:

Uregulowaniem stosunków wilgotności zainteresowani są właściciele około 8.000 ha w dolinie kanału, oraz właściciele około 2.000 ha w dolinie potoku „Młynówka” t. j. razem około 4.4% ogólnej powierzchni a 13.1% powierzchni wszystkich łąk i pastwisk w powiecie.

Dolina ta została w r. 1856 i 1860 przez rząd austriacki przeciętą kanałem. Pracę tę podjął rząd w celu dania pomocy ludności w roku klęskowym, a również celem umożliwienia sobie budowy szosy Żółkiewskiej i Kamioneckiej, przyczem obniżono znacznie stan wody.

Drugi raz rząd austriacki kosztem swoim i Wydziału Krajowego w latach 1897 — 1899 odczyścił ten kanał. Od tego czasu żadnych robót konserwacyjnych nie przedsiębrano.

Skargi ludności na wzrastające zabagnienie spowodowały P. Starostę do zwołania obecnej konferencji.

Po dyskusji wyloniły się zasadniczo dwa projekty, jeden na mniejszą skalę, a mianowicie projekt konserwacji, a raczej odnowienia samego kanału i drugi obszerniejszy, t. j. projekt opracowania jednolitego planu urządzeń osuszających i nawadniających dla całej doliny kanału, jak również dla doliny „Młynówki” i wykonanie tego projektu w miarę zdobywania funduszy, zaczynając od budowy kanału.

Sporządzenie projektu samej rekonstrukcji kanału kosztowałoby 3 — 4.000 zł., wykonanie robót 60 — 100.000 zł. Sporządzenie zaś projektu jednolitego osuszająco - nawadniającej meljoracji, uwzględniając już to, że na zmniejszenie kosztów wpłynie wielkość robót i istnienie szeregu miejscowych projektów (u. T. W. S.) wyniesie około 60 — 100.000 zł. na wykonanie zaś całości trzeba by 1.200.000 — 1.500.000 zł.

Stojące obecnie do dyspozycji fundusze i możliwości kredytowe, skłaniałyby raczej do ograniczenia wysiłków do stworzenia spółki wodnej li tylko w celu konserwacji kanału jako łatwiejszej i możliwej do przeprowadzenia. Jednakowoż wyrażono zdanie, że takie ograniczenie się do konserwacji daje bardzo małe korzyści i zmuszałoby chętnych przeprowadzenia częściowych ulepszeń odwadniająco - nawadniających, do liczenia się z biegiem kanału, nie obliczonego na takie roboty.

Zwrócono jednak uwagę, że Rząd Polski ma pewne zobowiązania prawne do udzielania pomocy daleko idących, jeżeli już nie przy wykonywaniu ulepszeń miejscowych, to w każdym razie przy wykonywaniu projektu a również przy samej rekonstrukcji kanału.

Zapoczątkowanie całej akcji wymaga pewnych kapitałów. Postanowiono więc:

- 1) Objechać gminy z wykładami agitacyjnymi.
- 2) Sporządzić spisy interesowanych.
- 3) Wybrać w każdej gminie delegata do komitetu organizacyjnego.
- 4) Zebrać deklaracje, ewentualnie pieniądze przynajmniej w wysokości 1 zł. od morgi i mając na początek pewną subwencję ze strony Wydziału powiatowego, zaczątek kapitału i organizacji, starać się o subwencję w Ministerstwie Robót Publicznych lub Min. Roln. ewentualnie i o pożyczkę na wykonanie projektu.
- 5) Oddać robotę planów Biuru meljoracyjnemu drogą konkursu.
- 6) Mając plany, przystąpić do zawiązania spółki wodnej celem rekonstrukcji kanału, a później szeregu spółek, celem wykonania szczegółowych meljoracji.

Celem wykonania pierwszego punktu wybrano komitet techniczno - agitacyjny w osobach: Pana Starosty Eckhardta, Inż. Barwińskiego, Dr. Łosia, Inż. Feczki i Inż. Jana Szczepańskiego.

Celem wykonania drugiego punktu postanowiono udzielić polecenia Urzędowi gminnym zrobienia prowizorycznych spisów interesowanych.

Wyboru członków komitetu organizacyjnego postanowiono dokonać na zebraniach w poszczególnych gminach.

Zbierania deklaracji czy też funduszu dokonają członkowie komitetu organizacyjnego.

Do Komitetu technicznego polecono zaprosić Inż. Baca z Politechniki Lwowskiej, jako wybitnego znawcę.

„CLETRAC”

o mocy na haiku pociągowym

Ponad 50,000 ciągowek
CLETRAC — pracuje we
wszystkich częściach
świata.

100 K.M.

12 K.M.

20 K.M.

30 K.M.

40 K.M.

Światowej sławy amerykańskie ciągowki gąsienicowe „CLETRAC” dla przemysłu, rolnictwa, budowy i utrzymania dróg, wyrobu The Cleveland Tractor Co., Cleveland, Ohio U. S. A., modele 1929 r., urzędowo wypróbowane na uniwersytecie w Nebraska — tanie w kupnie i eksploatacji poleca przedstawicielstwo na Polskę i w. m. Gdańsk.

**GÓRNOŚLĄSKIE
TOWARZYSTWO
PRZEMYSŁOWE**

Warszawa, Sewerynow 3. Telefony: 221-44, 247-54, 247-66. Skr. teleg. GETEPE.

PRZEDSTAWICIELE REJONOWI POSZUKIWANI.

K o m u n i k a t y

CZWARTY KURS TRACHOMATOLOGICZNY DLA LEKARZY

IV-ty kurs trachomatologiczny dla lekarzy odbędzie się w Państwowej Szkole Higjeny w czasie od 4—12 czerwca r. b.

Zadaniem kursu będzie zaznajomienie lekarzy zainteresowanych akcją zwalczania jaglicy ze współczesnymi poglądami na istotę jaglicy, metody jej leczenia, zapobiegania oraz organizowania społecznej walki z jaglicą.

Wykłady odbywać się będą w godzinach wieczornych w gmachu Państwowej Szkoły Higjeny; zajęcia praktyczne w klinikach, szpitalach i przychodniach przeciwjagliczych — w godzinach rannych.

Opłata za udział w kursie wynosi: za wykłady 10 zł., za zajęcia praktyczne 15 zł.

Piśmienne zgłoszenia na kurs nadsyłać należy do Sekretarjatu Państwowej Szkoły Higjeny (Warszawa, Chocimska 24), najpóźniej do dn. 20 maja r. b. W zgło-

szeniu należy zaznaczyć, czy pragnie kandydat korzystać z bursy Państwowej Szkoły Higjeny.

ODCZYTY.

W czasie od dnia 14 — 31 maja Państwowa Szkoła Higjeny organizuje cykl odczytów z Higjeny Społecznej dla kobiet, których działalność zawodowa lub społeczna ma styczność z zagadnieniami zdrowia publicznego.

Odczyty w liczbie 15 zostaną wygłoszone w Państwowej Szkole Higjeny przez prelegentów - specjalistów i dotyczą spraw ruchu ludności, umieralności niemowląt, djetetyki, wychowania higienicznego, wychowania fizycznego, higjeny pracy, walki z ostrymi chorobami zakaźnymi oraz walki z chorobami społecznymi jako to: gruźlica, choroby weneryczne i alkoholizm.

W ostatnim odczycie Dr. W. Chodźko, b. Minister Zdrowia Publicznego, ujmie zagadnienie zdrowia publicznego z punktu widzenia społeczno - ekonomicznego.

G M I N A W I E J S K A I M I E J S K A

Projekt systemu pobierania podatku od kin w miastach

Obecny system obliczania podatku od kin prawie powszechnie odbywa się w sposób następujący: właściciel kina stempluje bilety w Magistracie, a Wydział podatkowy wysyła urzędnika dla dopilnowania, by kasy kinowe nie sprzedawały biletów niestemplowanych i w ten lub inny sposób nie uszczuplały należnego miastu podatku. Podobny system według mego mniemania jest wadliwy, bo naraża Magistrat na koszty opłacania pracowników miejskich pieczętujących oraz kontrolujących wieczorami po kinach bilety. Również sposób ten nie daje absolutnej pewności, że dochody te w należytej wysokości są obliczane i wnoszone do kasy Magistratu, gdyż zdarzało się dawniej, a prawdopodobnie i obecnie, że właściciele kina, starając się zmniejszyć wysokość opłaconego podatku, próbują wchodzić w porozumienie z urzędnikami Magistratu bądź to z kontrolerami na miejscu w kinie, bądź to z innymi pracownikami przy stemplowaniu lub obliczaniu należności.

Mając na uwadze wyżej podane wypadki, jak również i dążność do zmniejszenia kosztów pobierania wszelkich opłat, proponuję inny system ściągania podatku od kin, a mianowicie: na mocy wysokości obrotu ustanowionego ostatecznie przez Urzędy Skarbowe za rok ubiegły, Magistrat stosownie do uchwalonego procentu od kin (15% czy 50%) ustanawia corocznie na rok przyszły budżetu ryczałt. Weźmy przykładowo, że Urząd Skarbowy dla kina „A“ w mieście N. ustanawia za 1928/29 rok obrót w wysokości 120 tysięcy, a Rada

Miejska ustanowiła wysokość podatku od kin przypuścmy 20%, to Magistrat według proponowanego przeze mnie systemu obliczenia ustanawia ryczałt wynoszący 24 tysiące zł. — płatnych nawet miesięcznie po 2000 zł. — lub, uwzględniając sezony, w ciągu zimowych miesięcy 18 tysięcy zł. — t. j. po 3 tys. zł. miesięcznie, a pozostałe 6 tys. zł. w letnich miesiącach po tysiąc zł.; jednak pod warunkiem, że o ile Urząd Skarbowy w końcu roku ustanowi wysokość obrotu niższą niż było określone przez ryczałt, to wyżej nadpłacone do kasy Magistratu sumy, traktuje się jako zaliczkę na rok następny i odwrotnie jeśli obrót okaże się większy, to właściciel kina dopłaca należną kasie miejskiej sumę, na co musi złożyć zgóry przy określeniu ryczałtu zapewnienie ew. weksle. Magistrat pozbywa się więc obowiązku kontroli biletów i unika fatygowania publiczności i ma pewność, że nałożony podatek w całej należności wpłynie do kasy miejskiej. Zazwyczaj Urzędy Skarbowe wyznaczają podatek obrotowy w tej wysokości, że na niej bez straty oprzeć się można. Jeżeli Magistrat ma wprowadzone różne oprocentowanie dla filmów ulgowych, to i w tym wypadku można znaleźć odpowiednią formę ustępstwa, przeprowadzając ewidencję miesięcznych filmów takich dla każdego kina. Sposób mój pobierania podatków od kin podaje, jako temat do krytyki, lub jako wzór do zastosowania.

Senator St. Gruszczyński.

Burmistrz miasta Kutna

Z GMIN

Z GMINY MIEDZIERZA POWIATU KONECKIEGO. Gmina Miedzierza, położona wśród lasów, jest może jedną z najbiedniejszych gmin powiatu Koneckiego. Jednak pod względem oświaty nie daje się wyprzedzić innym.

Mamy Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej o dość pokażnej liczbie członków, które może pochwalić się ładną biblioteką, liczącą przeszło 200 tomów.

Szkół mamy 6: w tem jednoklasowych 2, dwuklasowych 2 i trzyklasowych 2. Z tych tylko jedna szkoła mieści się we własnym budynku, reszta w wynajętych. O ile nie stanął dotychczas nowy budynek szkolny, winę za ten stan składamy na barki wadliwych praw, które nie pozwalają na pobór specjalnej składki na budowę szkół. Wszelkie nasze zamierzenia rozbijają się o brak gotówki.

Do końca ubiegłego roku na terenie gminy mieliśmy tylko jedno Kółko Rolnicze. Praca tego Kółka ograniczała się do sprowadzania nawozów sztucznych, co jest właściwie celem ubocznym Kółka Rolniczego.

Dorobek powyższy, jak na obszar naszej gminy, liczącej 10 tysięcy mieszkańców, był stosunkowo za mały — jednak nie bez przyczyny.

Oblicze gminy zmieniło się niedopoznania, dzięki nowemu sekretarzowi gminy p. Józefowi Kosiorowi; mamy już 6 kółek rolniczych i to dobrze prosperujących. Rolnicy chętnie zbierają się na zebrania Kółek, na których uczą się, jak ulepszać glebę, jak dojść do powiększenia plonu, do lepszej hodowli bydła, — bo gospodarowanie dziś „sposobem ojców” prowadzi do nędzy, zmusza do szukania chleba na obczyźnie, pomimo, że mamy ziemi dość — lecz niedostatecznie wyzyskanej.

Największą dla nas uciechą jest to, że mamy wreszcie ochotniczą straż pożarną. Za usilną pracą p. J. Kosiora mamy tę straż już umundurowaną. Dla zdobycia funduszy na ten cel p. Kosior urządził przedstawienie amatorskie, które, jak na tutejsze warunki, przyniosło aż 122 złote dochodu.

Umiejętna i niestrudzona praca p. Kosiora nad podniesieniem stanu kulturalnego gminy wiele uczyniła. I mleczarnia, na którą długo czekaliśmy została uruchomiona. Rolnicy zrozumieli, że pomostem do podniesienia gospodarstwa jest uzyskanie dobrego odbiorcy swoich wytworów, a właśnie mleczarnia jest takim odbiorcą.

Jotpe.

ELEKTRYFIKACJA GM. PODKRAKOWSKICH. Kraków wśród innych miast polskich dodatnio wyróżnia się intensywnie i celowo prowadzoną akcją elektryfikacyjną. Prócz szeregu inwestycji w samym mieście, które przewiduje budżet tegoroczny, prowadzona ma być elektryfikacja dalszych okolic Krakowa. Stosownie do uchwały Rady miejskiej z dnia 28 grudnia 1928 roku przystępuje elektrownia do elektryfikacji 22 gmin przyległych. W roku bieżącym będą zelektryfikowane następujące gminy: Prądnik, Czerwony Olsza, Bronowice

Wielkie, Bronowice Małe, Prokocim, Borek Fałęcki. W gminach tych będzie również zaprowadzone elektryczne oświetlenie publiczne.

Z MAG. M. ŁODZI. W dn. 6.V. r. b. komisja techniczna Magistratu przejęła nowowzniesiony gmach publicznej szkoły powszechnej przy ul. Aleksandrowskiej 124. Gmach ten, wybudowany wyłącznie z funduszy miejskich, posiada 13 klas wykładowych, salę gimnastyczną oraz ubikacje pomocnicze; obok szkoły wybudowano również dom mieszkalny dla nauczycielstwa i służby szkolnej. Szkoła przy ul. Aleksandrowskiej 124 jest już 10-ym z rzędu gmachem szkolnym, wybudowanym w Łodzi przez władze samorządowe. Termin oddania tego gmachu do użytku publicznego ustalony będzie po porozumieniu się Magistratu z państwowymi władzami szkolnymi.

Należy przy okazji wspomnieć, że w toku budowy znajduje się obecnie budynek szkolny przy ul. Łęczyskiej, obliczony na 26 klas, który oddany ma być do użytku z początkiem przyszłego roku szkolnego.

Z RADY MIEJSKIEJ PABJANIC. Na ostatniemu posiedzeniu rady miejskiej Pabjanic przyjęto wniosek magistratu w sprawie kosztów na pokrycie wydatków, związanych z organizacją międzykomunalnego Związku miast woj. łódzkiego, mającego na celu budowę i eksploatację kanalizacji i wodociągów.

NAGRODY LITERACKIE. Zgodnie z opinią rady miejskiej p. prezydent m. Krakowa, Rolle, przeznaczył z budżetu miejskiego na r. 1929 — 30 na popieranie literatury, nauki i sztuki następujące nagrody: p. dr. Stanisławowi Estreicherowi za dzieło „Bibliografia” 5.000 zł., p. Władysławowi Orkanowi za całokształt działalności literackiej i artystycznej 2500 zł., krakowskiej filijki Towarzystwa literackiego im. Adama Mickiewicza 1000 zł., na poparcie wydawnictwa pamiątki literackiego, Związkowi zawodowemu literatów polskich w Krakowie 1000 zł., p. Adamowi Chmielowi, dyrektorowi miejskiego archiwum akt dawnych 1000 zł. za dotychczasową działalność literacką i naukową, dotyczącą przedewszystkiem historii m. Krakowa i wreszcie Tow. „Nadzieja” 1000 zł. na wydawnictwo prof. Bałabana „Dzieje żydów w Krakowie i na Kaźmierzu”.

Z MAGISTRATU M. KATOWIC. Na posiedzeniu Magistratu m. Katowic, odbytem dnia 30.IV r. b. powzięto następujące uchwały:

Aby ułatwić niektórym organizacjom zwiedzenie P. W. K. w Poznaniu, uchwalono na ten cel subwencję w wysokości 50.000 zł. Na pokrycie kosztów uporządkowania placu targowicy uchwalono 50.000 zł. Na cele związane z pokazem eksponatów m. Katowic na P. W.

K. uchwalono kwotę 32.000 zł. Przyznano subwencję Komitetowi Wystawy Prac Kobiet Woj. Śl. — 1.000 zł. i T. C. L. tytułem składki w dniu święta narodowego 3 Maja — 1.000 zł. Przyjęto projekt budowy mleczarni na

Pl. Wolności oraz projekt domku na narożniku ul. Zamkowej i Wełnowskiej. Domek ten ma powstać na pamiątkę pierwszego pobytu P. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na Śląsku.

Wiadomości gospodarcze

POMYSŁNY ROZWÓJ SPÓŁDZIELNI SPOŻYWCÓW W 1928 R.

Według przybliżonych obliczeń Związku Spółdzielni Spożyców R. P., dokonanych przez porównanie 308 spółdzielni, wynika, iż przeciętne obroty spółdzielni spożyców w 1928 roku wzrosły o 15%. Suma ogólna obrotów spółdzielni, należących do Z. S. S. R. P., wyniesie zatem w 1928 r. około 158 — 160 milionów złotych. Największy przyrost, dosięgający 18,5% wykazują spółdzielnie wiejskie. Grupa robotniczo-miejska daje przyrost przeciętny. Najślabiej reprezentuje się grupa spółdzielni mieszanych, której obroty wzrosły o 10,1%. Znaczniejszy wzrost obrotów spółdzielni wiejskich powstał na skutek powiększenia asortymentu rolniczego, w głównej mierze nawozów sztucznych. Przepuszczalny obrót 470 spółdzielni wiejskich, należących do Z. S. S. R. P., wynosi około 40.000.000 złotych.

DZIEŃ SPÓŁDZIELCZOŚCI W SZKOŁACH.

W roku bieżącym Dzień Spółdzielczości będzie obchodzony w szkołach uroczystie. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wydało okólnik do Kuratorów szkolnych, aby podobnie, jak w latach ubiegłych, w dn. 1 czerwca, we wszystkich klasach i oddziałach szkół podległych Ministerstwu jedna godzina nauki szkolnej poświęcona została zagadnieniom spółdzielczym i propagandzie tej idei. Niezależnie od pogadanek będą organizowane w dn. 2 czerwca przez młodzież, pod kierunkiem wychowawców, obchody szkolne lub międzyszkolne.

KURSY WALUT.

(notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 10.V. 1929).

- 1 dol. St. Zjedn. = 8,88 — 8,92 zł.
- 100 frank. szwajc. = 172,19 — 171,33 zł.
- 1 funt szterl. = 43,38 — 43,16 zł.
- 100 frank. franc. = 34,75 — 34,92 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franco stacja załadowania).

W dn. 10. V. 1929 r.: Warszawa:

- Zyto 34 — 34,25 zł.
- Pszenica 50 — 50,50 zł.
- Jęczmień 33 — 34 zł.
- Owies 35,5 — 36 zł.

NABIAŁ.

W dn. 20. IV. 1929 r.: Warszawa:

Mleko niezbitane: Cena za 1 litr mleka w hurcie 0,38 zł.

Masło: za 1 kg. w detalu: wyborowe luksusowe 6,00 zł. mleczarskie deserowe II gat. 5,40 zł.; mleczarskie solone 5,60 zł. osekłowe 4,8 zł.

Ceny masła w hurcie rozi m e ją się o 15%₀ mniej cen detalicznych.

Jaja świeże za skrzynię (24 kopy) 185 — 210 zł.

Jaja świeże za sztukę 0,18 zł.

KROWIANKA OSPA OCHRONNA

Daniłowiczowska 8, Warszawa. Telefon 528.

Inst. D-ra TCHÓRZNICKIEGO

Poradnik samorządowy

1. Pytanie: P. Z. J., pom. sekr. gm., zapytuje:

1) czy sekretarz gminny posiadający mieszkanie w naturze ma prawo pobierać dodatek mieszkaniowy;

2) ile wynosi cała djeta dzienna dla pracownika gminnego XII grupy płac za wyjazd w sprawach służbowych;

3) czy wynagrodzenie 3% od ogólnej sumy ściągniętej składki ogniowej, przeznaczone, jako wynagrodzenie dla pracowników gminnych za pobór tejże składki, należy się wyłącznie tylko wójtowi i sekretarzowi gm., czy też i innym pracownikom, np. pomocnikom sekretarzy gminnych i kto właściwie powinien rozdzielać to wynagrodzenie pomiędzy pracowników.

Odpowiedź: 1) Pisarz gminny, któremu się należy bezpłatne mieszkanie, opał i oświetlenie lub też ekwi-

walent za nie, nie otrzymuje już wcale dodatku mieszkaniowego; stwierdza to wyraźnie ustęp siódmy § 1 rozp. Min. Spr. Wewn. z dn. 28.III.1925 r. (Dz. Ust. Nr. 32, poz. 231).

2) Wykaz wszystkich diet, obecnie obowiązujących, podaliśmy w Kal. Sam. na r. 1929 (str. 331); dla pracownika w XII grupie uposażenia dieta dzienna wynosi 9 zł. 50 gr.

3) 3%-owe wynagrodzenie, o którym mowa w pytaniu, nie należy się ani wójtowi, ani pisarzowi, ani innym pracownikom gminy, lecz samej gminie i wpływać powinno do kasy gminnej; ob. w tym względzie wyjaśnienie w Poradniku N-ru 13 naszego pisma z r. b. (str. 241).

H. i P.

Komunikaty Zrzeszenia Samorządów Powiatowych

W SPRAWIE DRUKÓW SAMORZĄDOWYCH.

Znaczna część Wydziałów Powiatowych, nie mając na miejscu odpowiednio urządzonych drukarni — drukuje swe czasopisma w zupełnie nieodpowiednich zakładach, co powoduje złe wykończenie, wysokie ceny, oraz przysparza kłopoty w związku z prowadzeniem wydawnictw.

Wydział Powiatowy w Wołkowysku, ażeby zapobiec powyższym trudnościom, powierzył nam druk swego tygodnika — „Tygodnik Wołkowyski” — na następujących warunkach: wszystkie rękopisy do numeru

są dostarczane najpóźniej w środę każdego tygodnia, zaś już w piątek drukarnia wysyła Wydziałowi gotowy numer. Koszt wykonania jednego 8-stronicowego numeru w 1000 egz. wynosi około 200 złotych.

O ileby kilka Powiatów potraktowało przychylnie naszą propozycję, dałoby się ewentualnie obniżyć koszty druku czasopism, wprowadzając wspólną dla nich wszystkich część: np. artykuł wstępny, rozporządzenia władz centralnych itp.

Nasza drukarnia zapewnia również szybkie i dokładne wykonanie wszelkich innych powierzonych jej robót. Obsługując od dłuższego czasu instytucje rządowe, samorządowe i społeczne, ściśle dostosowaliśmy drukarnię do ich potrzeb. Kierunek i zakres jej działalności charakteryzuje poniżej przytoczony wykaz instytucji, z którymi jesteśmy w stałym kontakcie: Wydziały Powiatowe i Magistraty; Biuro Zjazdów Samorządu Ziemińskiego; Związek Miast Polskich; Związek Spółdzielni Spożywców „Społem”; Związek Powiatowych Kas Oszczędności; Wyższa Szkoła Handlowa, Obserwatorium Astronomiczne w Warszawie; Spółka Wydawnicza „Oszczędność”, Spółka Wydawnicza „Samorząd”; Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej; Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia; Polski Bank Komunalny.

WAPNO budowlane marmur., rolne mielone, hydrauliczne. Cement portland. Szamoty Klepacki. Kręgi generatorowe. Płyty piekarskie. Cegła wszelka. Ruberoid i papa. Cegła ogniotrwała. Lepnik „Duroxyl” izolac. asfaltowy do posadzki na zimno. Gips. Dachówka. Eternit. Maty i trzcina. Karbolineum. Środek przeciw wilgoci „Amalgol” i „Volubit”. Posadzki wszelkie. Siatki druciane i jednolite. Wszelkie materiały budowlane z fabryk reprezent. lub ze składów własnych

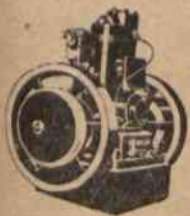
ANTONI KRYSIŃSKI, Warszawa, Jerozol. 95. Tel. 5-97.

POLECA

Inż. JAN PĘDZICH, Warszawa, Zielna Nr. 30
Tel. 108.70. — Konto P. K. O. 60.023.
Adres dla depesz: MARPĘDZICH, WARSZAWA.

Wydawca: „Samorząd”, Spółka Wydawnicza.

Redaktor odp. Roman Grochowski.

„PERKUN”

MOTORY SPALINOWE

TYPU SEMI DIESEL, DWUTAKTOWE,
NA OLEJ GAZOWY ROPEŁ LUB NAFTĘ.

MOTORY PIONOWE od 3 $\frac{1}{2}$ — 25 KM

MOTORY POZIOME od 20 — 60 KM

MOTORY PRZENOŚNE 3 $\frac{1}{2}$ KM, 6 KM,

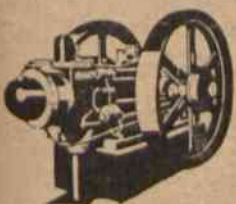
10 KM I NA WÓZKACH

KOMPLETNE AGREGATY
OŚWIETLENIOWE

TOWARZYSTWO
FABRYKI MOTORÓW

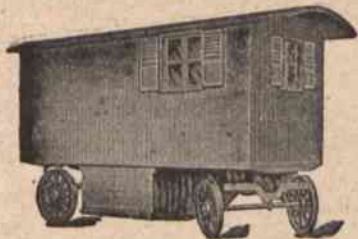
„PERKUN”

W WARSZAWIE
SAÓŁKA AKCYJNA
WARSZAWA GROCHOWSKA 46

BUDUJMY POLSKĄ WIEŚ OGNIOTRWALE.

UDOSKONAŁONE MASZYNY DO WYROBU

Dachówki cementowej,
Pustaków betonowych,
Cembrowin studziennych,
Słupów, Rur, Płyt
chodnikowych
z piasku i cementu

Betoniarki,
Wozy mieszkalne,
Beczkowozy do
polewania szosy
POLECA

FABRYKA MASZYN

RZEWUSKI i S-ka Sp. Akc.
WARSZAWA, ULICA ORDYNACKA № 7.

URZĄD GMINY BIELAWY, pow. łowickiego

o g ł a s z a

KONKURS

na stanowisko pomocnika Sekretarza Gminy
z uposażeniem w/g XII grupy plac urzędników
państwowych.

Od kandydatów wymagane jest:

- 1) Wykształcenie w zakresie szkolnictwa powszechnego
- 2) samotny
- 3) conajmniej trzechletnia praktyka.

Oferty wraz z życiorysem oraz odpisami świadectw szkolnych i odbytej praktyki samorządowej, należy składać w terminie do dnia 25 maja 1929 roku.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Sekretarz gminy
(M. Pyszyński)

Wójt gminy Bielawy
(Fr. Wojda)

Rada Miejska m. Dąbrowicy, pow. Sarneńskiego (Województwo Poleskie)

o g ł a s z a

KONKURS

na stanowisko burmistrza
z uposażeniem 3.600 złotych rocznie

Warunki:

1. Nieprzekroczony 45 rok życia.
2. Obywatelstwo Polskie.
3. Średnie wykształcenie.
4. Dokładna znajomość pracy samorządowej.

Podania, z powołaniem się na referencje dwóch wiarogodnych osób, z własnoręcznie napisanym życiorysem, odpisami wszelkich dokumentów, należy składać w biurze Magistratu do dnia 22-go maja b. r., w którym to dniu nastąpi rozpatrzenie ofert i wybór burmistrza.

Posada do objęcia natychmiast po zatwierdzeniu wyboru przez Władze Nadzorcze.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Sekretarz
(—) K. Kustroń.

Viceburmistrz
(—) I. Jungszejn.

WYDZIAŁ POWIATOWY W BIŁGORAJU

o g ł a s z a

KONKURS

na obsadzenie 2-ch stanowisk lekarzy weterynaryjnych samorządowych z siedzibą w Tarnogrodzie i Frampolu.

Uposażenie według VII gr. plac pracowników — inne warunki stosownie do umowy.

Wymagane kwalifikacje: obywatelstwo Polskie, wykształcenie wyższe zawodowe, świadectwo z poprzedniej służby, curriculum vitae, zaświadczenie o stosunku do służby wojskowej.

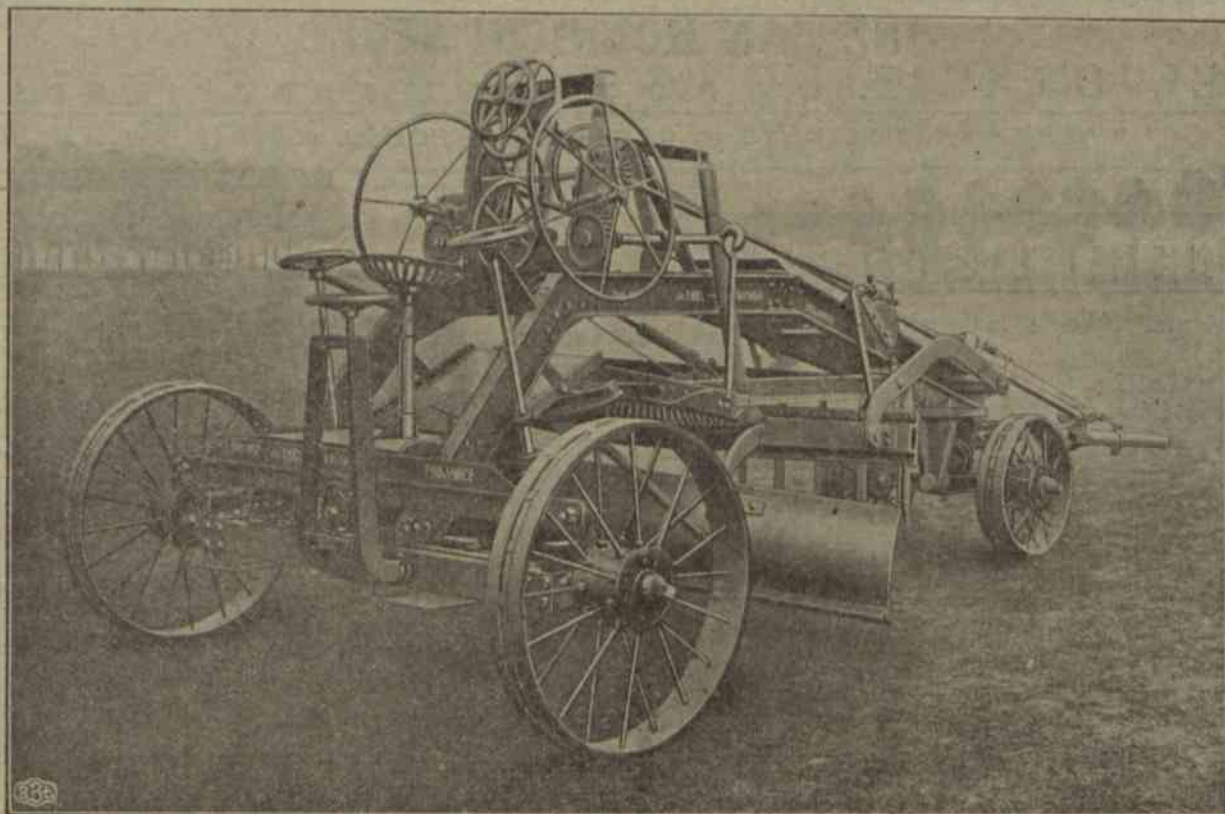
Pierwszeństwo mają kandydaci o dłuższej praktyce zawodowej z zakresu lecznictwa zwierząt.

Stanowisko do objęcia zaraz.

Termin do składania ofert najpóźniej do dnia 25 V. 1929 r.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta Powiatowy

(—) T. Szałowski.

MASZYNY DO BUDOWY DRÓG

Krajowej wytwórni K. Thiel, Z. Krotkiewski i S-ka
w Pabjanicach oraz środki lokomocji jako to:
TRAKTORY, SAMOCHODY CIĘŻAROWE i OSOBOWE
wszystkich marek

NA DWULETNI KREDYT

DOSTARCZA DLA SAMORZĄDÓW POWIATOWYCH

ZRZESZENIE SAMORZĄDÓW POWIATOWYCH,

WARSZAWA, UL. DOBRA № 28.

cxas. 13458/11/19

WSZELKIE UPRAWNIENIA KREDYTOWE.

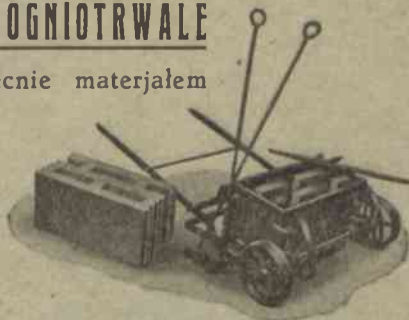
INŻ. JAN HOLNICKI SZULC

MELJORACJE, WODOCIĄGI, KANALIZACJA.

WARSZAWA, ŻOLIBÓRZ ul. KOZIETULSKIEGO (d. wł.) TEL. 102-01.

BUDUJCIE SIĘ OGNIOTRWALE

Najtańszym obecnie materiałem budowlanym są **pustaki** z piasku i cementu oraz **dachówka** cementowa lekka i trwała.

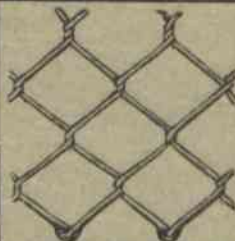
Budynki z **pustaków** są suche, ciepłe, trwałe i zdrowe.

Ulepszone formy i maszyny do wyrobów z piasku i cementu:

Pustaków, Cegły, Dachówki, Cembrowiny studziennej, **Rur** przepustowych, **Słupów** ogrodzeniowych, **Płyt, Żłobów, Mieszadła** do betonu i t. p. polecają

J. ZABOKRZECKI i S-ka

WARSZAWA, ul. CZACKIEGO 9.

FABRYKA WYROBÓW DRUC. I ŻEL.

B. SMOLEŃSKI

fabr. ul. Madalińskiego 54, tel. 67-29
biuro ul. Elektoralna 4, tel. 121-29.

Siatki na ogrodzenia—bramy
—słupki—wyroby druc. i żelazne.

Żądajcie wszędzie najtrwalszej i najtańszej ogniodpornej

PAPY DACHOWEJ

„G O S P O D A R Z”

Każdemu, kto poda nam swój adres i nadeśle markę pocztową za 10 groszy, wysyłamy bezpłatnie ilustrowaną broszurę

JAK KRYĆ DACHY

Fabryka papy **W SIERADZU**
„Gospodarz”

Otrzymałiśmy szereg odznaczeń na wystawach krajowych.

Firma istnieje 36 lat.

16 złotych medali na wystawach krajowych i wszechświatowych.

KASY PANCERNE STALO-BETONOWE

Absolutnie odporne na włamanie, prucie i przepalanie

Drzwi skarbcowe

Szafy żelazne

Kasety do muru

Kasetki i skarbonki oszczędności

Przekrój kasy.

POLECA

S. ZWIERZCHOWSKI i S-ka

w Warszawie,

Fabr.: Strzelecka 30/32. — Skład fabryczny: Warecka 9,
tel. 122-97, 121-57 i 531-83.

